

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/20026> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Wagemaker, Allard Jacobus Emile

Title: Afghanistan 2001-2011 : gewapende interventie en staatsvorming in een fragiele staat

Date: 2012-10-25

2

Onderzoeksmethode

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van de onderzoeksopzet en de onderzoeksmethode, dat wil zeggen hoe de data zijn verzameld, de manier waarop de data zijn geanalyseerd en aan welke beperkingen het onderzoek onderhevig is. Het onderzoek heeft een single case research design dat zich richt op de rol van de gewapende interveniënt in het Afgaanse staatsvormingsproces sinds 2001. Eerst worden de methodologische mogelijkheden en beperkingen besproken. Daarna komt de wijze van dataverzameling aan bod. Tot slot wordt aangegeven hoe dit onderzoeksverslag is opgezet.

2.1 Methodologie

Afghanistan heeft een ingewikkelde samenleving; dit kleurt en tekent het land. In de jaren '60 en '70 is hierover baanbrekend etnografisch onderzoek verricht door Louis en Nancy Dupree. Een weerslag van hun onderzoek is te vinden in het standaardwerk *Afghanistan*. De relevantie van dit werk is door de lange periode van oorlog en conflict echter deels achterhaald. Het land en de samenleving zijn drastisch veranderd. Gedegen studies naar de huidige sociaal-economische omstandigheden ontbreken; al zijn er wel uitstekende deelstudies verschenen.¹

Hennie Boeije, een Nederlandse methodoloog die zich specialiseert in kwalitatieve onderzoeksmethoden en een aanhanger is van Max Webers 'Verstehende methode', geeft aan dat wie onderzoek doet in een complexe maatschappelijke omgeving, al snel in aanraking komt met grote verschillen tussen groepen (Boeije 2005, 21). Om deze complexiteit te doorgronden moet de onderzoeker doordringen tot de kern ervan door langdurig deel te nemen aan de leefwereld van de onderzochte groep. Dit betekent voor Afghanistan dat, om de context te kunnen begrijpen en gevoel te krijgen voor de omgeving waarbinnen het fenomeen staatsvorming zich afspeelt, het van belang is zowel het 'bottom-up proces' vanuit de samenleving, als het 'top-down proces' vanuit de interveniënt en de staat te doorgronden (Kahler 2009) – bij voorkeur in verschillende regio's, onder verschillende bevolkingsgroepen en zo mogelijk ook binnen het bestuur. Methodologen wijzen er op dat het de voorkeur verdient casestudies uit te voeren om fenomenen te bestuderen aan de hand van de analyse van een of meerdere gevallen waarbij veel meer in de diepte dan in de breedte wordt gewerkt (Peters 1998, 137-155, Verschuren en Doorewaard 2007, 184, Yin 2009, 7-14).

Het verrichten van sociaal-wetenschappelijke veldonderzoek in Afghanistan is dus nodig om de mogelijkheden en beperkingen van staatsvorming te kunnen duiden. Onderzoek doen in het huidige Afghanistan is slechts weinigen gegund – veiligheid, taal, toegankelijkheid en het gesloten karakter van de Afgaanse samenleving zijn de voornaamste obstakels. Deze studie is echter wel degelijk voor een groot deel op eigen veldonderzoek gebaseerd. Dat was niet eenvoudig. Integendeel, wie de complexiteit van de Afgaanse

¹ Voorbeelden zijn: Thomas Barnett, *Afghanistan: A cultural and political history*; Angelo Rasanayagam, *Afghanistan: A modern history*; Barnett Rubin, *The Fragmentation of Afghanistan*; Ahmed Rashid, *Descent into Chaos: How the war against Islamic extremism is being lost in Pakistan, Afghanistan and Central Asia*; William Maley, *The Afghanistan Wars*; Michael Bhatia en Mark Sedra, *Afghanistan, Arms and Conflict: Armed groups, disarmament and security in a post-war society*; Ahmad Shayeq Qassem, *Afghanistan's Political Stability: A dream unrealised*; en Antonio Giustozzi, *Empires of Mud: Wars and warlords in Afghanistan*.

samenleving probeert te ontraadselen wordt zich er eens te meer van bewust hoe ingewikkeld deze in elkaar zit.

2.1.1 Single case onderzoek

De ontwikkeling van het conceptuele kader en een steeds grotere bekendheid met het onderzoeksobject maakten de keuze voor een onderzoeksmethode eenvoudiger. Het bleek dat, hoewel de literatuur over staatsvorming in westerse staten rijkelijk voorhanden is, er weinig theorievorming bestaat over staatsvorming in fragiele staten (Paris en Sisk 2009). Vanwege het conceptuele karakter en de actualiteit van het onderzoek lag een casestudy onderzoeksontwerp voor de hand. Yin observeert (Yin 2009, 11):

“The case study is preferred in examining contemporary events, but when the relevant behaviors cannot be manipulated. The case study relies on many of the same techniques as a history, but it adds two sources of evidence not usually included in the historian’s repertoire: direct observations of the events being studied and interviews of the persons involved in the events.”

Het voorliggende empirische (single case) onderzoek over de rol van de gewapende interveniënt in het Afghaanse staatsvormingsproces is kwalitatief van aard. Het heeft de karakteristieken van John Gerring’s kwalitatieve small-N onderzoek.² Hierin onderscheidt Gerring tien verschillende kwalitatieve research designs (Gerring 2007, 27-28). In dit onderzoek wordt het type 4 research design gevolgd: een casus met meerdere deelonderzoeken die in feite cases op zich zijn. In dit project is de single case de staatsvorming in Afghanistan sinds 2001, met daarin vier deelonderzoeken. Staatsvorming is de afhankelijke variabele (Y), Afghanistan de context. De rol van de gewapende interveniënt is de onafhankelijke variabele (X) die onderzocht wordt in vier deelonderzoeken die chronologisch afgebakend zijn en waarmee het mogelijk is specifieke details van het Afghaanse staatsvormingsproces sinds 2001 intensief en diepgaand te analyseren. Dit leidt tot het onderzoeksontwerp, dat getoond wordt in figuur 2.1.

2 Gerring omschrijft een small-N onderzoek als (Gerring 2007, 17): “(a) Its method is qualitative, small-N, (b) the research is holistic, thick (a more or less comprehensive examination of a phenomenon), (c) it utilizes a particular type of evidence (e.g., ethnographic, clinical, nonexperimental, non-survey-based, participant-observation, process-tracing, historical, textual, or field research, (d) its method of evidence gathering is naturalistic (a real-life context), (e) the topic is diffuse (case and context are difficult to distinguish), (f) it employs triangulation (multiple sources of evidence), (g) the researcher investigates the properties of a single observation, or (h) the researcher investigates the properties of a single phenomenon, instance, or example”.

Figuur 2.1: Onderzoeksontwerp

De actualiteit van de Afghanistan-casus, het gebrek aan (betrouwbare) informatie en contrasterende visies maakten de bestudering lastig. Interviews vormen, naast literatuurstudie, een belangrijke bouwsteen in dit onderzoek. De kern van de methode ligt in het verzamelen, coderen en analyseren van de verkregen data, waarbij primair de methode van Robert Weiss wordt gevolgd, zoals hij die in *Learning from Strangers* (1994) uiteenzet. Hij benadrukt dat de onderzoekssituatie zonder vooringenomenheid moet worden onderzocht. Daartoe hanteert de onderzoeker semigestructureerde interviews. Door een voortdurende vergelijking tussen de uitkomsten van de interviews en de literatuur, en door de gegevens in conceptuele categorieën te ordenen, ontstaat een theoretisch concept. Hiervoor wordt de grounded theory methode gebruikt (Glaser en Strauss 1967). Deze methode gaat ervan uit dat de empirische data uit een casestudy verrijkt worden met de theorie, om daarmee verklarende kennis te genereren (Strauss en Corbin 1998, 101). Een vergelijking tussen onderzoeksobjecten vindt plaats om invloedsfactoren, overeenkomsten en verschillen te definiëren. De gedetailleerde analyse van data maakt het mogelijk om op een iteratieve manier tot nieuwe inzichten, begrippen en mogelijke theorieën te komen, die met behulp van conventionele methoden waarschijnlijk niet gevonden zouden worden (Strauss en Corbin 1998, 15).

2.1.2 Kansen en beperkingen

De interventie in Afghanistan in 2001 biedt mogelijkheden om inzicht te krijgen in de rol van gewapende interveniënten in staatsvormingsprocessen in fragiele staten omdat de interventie een war of choice karakter heeft (ondanks het feit dat het artikel 5 van het NAVO-verdrag werd ingeroepen) en de situatie in Afghanistan aan de vooravond van de interventie vrijwel alle karakteristieken bevat van een fragiele staat. De omstandigheden in Afghanistan legden echter ook beperkingen op.

De gewelddadige situatie in grote delen van Afghanistan en het gesloten karakter van de samenleving hadden tot gevolg dat het problematisch was om in het land gericht onderzoek te doen. Wie echter wel in de Afghaanse samenleving weet door te dringen, kan over unieke data beschikken. De ontboezemingen van Rory Steward die hun weerslag vonden in zijn *The Places in Between* is hiervan een voorbeeld. Een ander probleem is dat de Afghaanse situatie zo complex is dat bestudering hiervan langdurige specialisatie behoeft – Louis en Nancy Dupree, Olivier Roy en Ahmad Rashid getuigen hiervan. ‘Buitenstaanders’ hebben extra moeilijkheden, omdat onderzoekers, als gevolg van het gesloten karakter van de samenleving, moeizaam kunnen participeren, zeker als ze niet van Afghaanse origine zijn. Degenen die dat wel kunnen, zoals bijvoorbeeld de onderzoeksjournaliste Sarah Chayes laat zien in *The Punishment of Virtue*, gaan volledig en langdurig op in de Afghaanse samenleving, al lopen zij hiermee wel het risico hun objectiviteit te verliezen. Daarbij komt dat Afghanistan een sterke orale traditie heeft, waardoor interviews noodzakelijk zijn, maar de validiteit van de daaruit verkregen data niet altijd groot is. Triangulatie van de onderzoeksresultaten is vooral in de Afghaanse context lastig wegens een gebrek aan bronnenmateriaal. Een andere uitdaging hierbij is dat – hoe valide de data ook zijn, hoe zuiver en verantwoord het analyseproces ook is geweest – rapportages van de hand van onderzoekers vaak politieke en diplomatieke correctheid behoeven. Meer dan eens bleken de observaties en conclusies van onderzoekers dermate confronterend te zijn dat deze tot problemen voor de onderzoekers of voor hun onderzoeksobjecten leidden, zoals bijvoorbeeld Asne Seierstad overkwam met de publicatie van *De boekhandelaar van Kaboel*. Michael Semple werd zelf tot persoon anongrata verklaard bij de publicatie van *Reconciliation in Afghanistan*.

Binnen het kader van het huidige onderzoek konden grote delen van Afghanistan worden bezocht. Intensieve interactie vond vooral plaats met de bevolking in het noordoosten en in Kaboel. Het bleek zeer fortuinlijk dat (beroepsmatig) veel tijd kon worden besteed aan de etnisch diverse provincie Baghlan, waarnaar, in het kader van veldonderzoek in de jaren die volgden, met regelmaat kon worden teruggekeerd om de ontwikkelingen nader te bestuderen. Bovendien kon daar worden deelgenomen aan de Afghaanse cultuur en samenleving, wat voor een buitenstaander een indrukwekkende ervaring is. Met de bevolking in de zuidelijke, zuidoostelijke, westelijke en noordwestelijke regio's hebben meerdere interacties plaatsgevonden, zij het korter. Enerzijds speelde de lokale (gewelds)situatie hierbij een rol, anderzijds zou voor een diepgaande interactie een langdurig verblijf noodzakelijk zijn geweest om in de gesloten Pashtun-cultuur te kunnen doordringen, waarvoor tijd en mogelijkheden ontbraken. Binnen de beroepsomgeving als militair konden in 2009 echter wel een aantal ontmoetingen plaatsvinden met gematigde Taliban. Tot slot kon in 2009 (beroepsmatig) het Amerikaanse politieke en diplomatieke besluitvormingsproces ter plaatse in Afghanistan in een aantal cruciale periodes van nabij worden ervaren.

Het onderzoek en de beroepsmatige werkzaamheden in Afghanistan leidden tot een grote betrokkenheid. De respondenten waren zonder uitzondering zeer openhartig. Dit gold zeker voor een aantal respondenten die door de jaren heen met regelmaat werden geïnterviewd. Hoewel het hierdoor mogelijk werd met deze respondenten diepte interviews te

houden, bestond ook het risico dat een sfeer zou kunnen ontstaan teveel 'onder elkaar' te zijn. Dit zou kunnen worden aangewakkerd door de interviewmethode van Weiss, waarbij de semi-gestructureerde interviews eerder de vorm hebben van een inventariserend gesprek dan van een strak geregisseerd vraaggesprek. Maar vanwege het ontbreken van diepgaand en gedetailleerd inzicht in de context en de omstandigheden in de Afghaanse staat en het tekort aan theorie over staatsvorming in fragiele staten, was de methode Weiss desondanks functioneel.

Vanwege het machtspolitieke proces in staatsvorming moesten nog twee belangrijke valkuilen vermeden worden: die van de samenzwerings- en complottheorieën en een teleologische. De aard van het machtspolitieke proces, de opeenstapeling van onzekerheden in de maatschappij en de schaarste aan betrouwbare, genuanceerde en actuele informatie geven aanleiding tot allerlei samenzwerings- en complottheorieën. Zeker in een land als Afghanistan waar doorgaans toch al veel in de wandelgangen wordt geregeld, waar angst en onzekerheden groot zijn en waar een sterke orale cultuur heerst, zijn geruchten aan de orde van de dag. De teleologische valkuil betreft het gevaar van de gedachte dat alle activiteiten een breder doel (telos) zouden hebben. Staatsvorming heeft echter machtspolitieke elementen, en vele actoren dragen echter louter bij aan staatsvorming vanuit eigenbelang, en niet zo zeer vanuit een hoger (moreel) doel.

2.2 Dataverzameling

Nu de kansen, beperkingen en valkuilen in kaart zijn gebracht, wordt de aandacht gericht op de eigenlijke dataverzameling. Een eerste fysieke kennismaking met Afghanistan vond in september 2005 plaats, toen een oriënterende reis naar het land werd gemaakt. Dit was deels een verkenning en familiarisatie van het operatiegebied in het noorden en noordoosten van Afghanistan, waar vanaf begin 2006 beroepsmatig zou worden gewerkt. Tevens werd de hoofdstad Kaboel bezocht. Tijdens deze reis werd zo veel mogelijk per auto gereisd. Veel plaatsen zijn aangedaan om een zo groot mogelijk aantal indrukken van het land op te doen.

In 2006 werkte ik vijf maanden lang in de provincie Baghlan. Als gevolg van mijn functie van chef-staf en waarnemend commandant van het Provincial Reconstruction Team (PRT) te Pol-e Khomri en de daaraan verbonden status had ik toegang tot de hoogste provinciale en regionale niveaus. Tevens was het mogelijk om te 'participeren' in verschillende culturen en de problemen van de interveniënt op het niveau van de werkvloer te ervaren. Hierdoor kon ook het Afghaanse staatsvormingsproces (enigszins) van binnenuit worden geobserveerd. Zeker achteraf blijkt dat Baghlan uitgelezen onderzoeksmogelijkheden bood. De culturele en etnische diversiteit is er groot, de provincie is economisch, sociaal en strategisch van groot belang en de algehele situatie was destijds relatief stabiel, waardoor brede participatie en observatie mogelijk bleken.

Met deze uitzending in het achterhoofd en het verkregen inzicht in de lokale, provinciale en regionale dynamiek als achtergrond was het vervolgens mogelijk om de stabilisatie van deze provincie en dit deel van het land gedurende de jaren daarop te blijven volgen. Hiertoe voerde ik in 2007 en 2008 opnieuw veldonderzoek uit. In 2009 was het helaas niet mogelijk om de provincie opnieuw te bezoeken, maar in verband met een functie in het hoofdkwartier van ISAF (International Security Assistance Force) en mijn bijbehorend verblijf in Kaboel kon de voortgang van de ontwikkelingen in de provincie en de regio toch verder in kaart te worden gebracht. Deze periode verschaftte meer inzicht in de dynamiek aan de basis van de samenleving, op gemeentelijk, provinciaal en regionaal niveau. In 2010 en 2011 zijn de ontwikkelingen in deze provincie en in Noord- en Noordoost-Afghanistan gevolgd via telefoongesprekken en via open bronnen – met name vanwege de grote aandacht voor Afghanistan in de Amerikaanse media, denktanks en academische onderzoeksinstellingen.

In 2007 en 2008 werd gedurende meerdere weken veldonderzoek in Kaboel en Noord- en Noordoost-Afghanistan uitgevoerd waarbij een groot aantal spelers op alle niveaus in het staatsvormingsproces met behulp van mijn onderzoeksassistente werden geïnterviewd. De veldonderzoeken gaven vanuit verschillende perspectieven inzicht in de lokale, provinciale, regionale en nationale dynamiek.

Het verblijf in Kaboel in 2009 bood de mogelijkheid om vanuit het hoofdkwartier van ISAF te participeren en te observeren op het politiek-strategische niveau. Als militair-assistent van de directeur stabiliteit (een 'generaalsfunctie' op twee-sterreniveau) werd veelvuldig (op de achtergrond) deelgenomen aan toeverleg. Mijn werkzaamheden in militaire staven en een positie als de rechterhand van de directeur stabiliteit, gaven toegang tot de meest relevante rapportages. Daarnaast boden ze de gelegenheid om met de beleidsmakers op het hoogste niveau diepgaand van gedachten te wisselen. De gegevens en inzichten die dit geheel opleverde waren zeer omvangrijk.

2.2.1 Onderzoekskwaliteit

Het doel van het onderzoek, het onderzoeksobject en de onderzoeksvraag geven een indicatie van de gegevens die nodig zijn om de onderzoeksvraag te beantwoorden en van de aard van de benodigde data. Belangrijk daarbij is de benodigde onderzoekskwaliteit, waarbij interne en externe validiteit van de data essentieel zijn en waartoe een aantal betrouwbaarheidscriteria moet worden opgesteld (Yin 2009, 101-114).

De interne validiteit behelst de mate waarin de conclusies van het onderzoek geldig zijn (Yin 2009, 42-43). Ze wordt in dit onderzoek geborgd door een wisselwerking tussen de gevolgde kwalitatieve procedures, zoals omschreven in het werk van Weiss, en literatuurstudie. Hoewel Weiss stelt dat het de voorkeur verdient om de interviews in de vorm van audiobestanden vast te leggen, onderkent hij de hieraan klevende bezwaren van integriteits- en geheimhoudingscriteria. Ook in dit onderzoek waren deze beperkingen aan de orde, enerzijds binnen de militaire omgeving, anderzijds vanwege de gevoeligheid en actualiteit

van de onderwerpen. Zo werden in de interviews, die veelal in een 'quasi-private setting' plaatsvonden, bijvoorbeeld in detail afpersingstechnieken uit de doeken gedaan, evenals de hoogtes van smeergelden. Er werden manieren besproken hoe tegenstanders uit de weg zouden kunnen worden geruimd of hoe de bevolking gemanipuleerd zou kunnen worden. Dit soort informatie zou hoogstwaarschijnlijk niet verkregen zijn indien audio-opnamen zouden zijn gemaakt. Interviewaantekeningen werden in de meeste gevallen door meerdere mensen gemaakt en werden waar mogelijk aangevuld met achteraf opgeschrijvingen van waargenomen aanduidingen van non-verbale uitingen. Na afloop van ieder interview werden aantekeningen vergeleken, impressies gedeeld en verslagen gemaakt.

Externe validatie betreft de mate waarin de resultaten van het onderzoek als universeel geldig te beschouwen zijn en dus ook buiten de onderzochte eenheden gebruikt kunnen worden (Yin 2009, 43-44). Triangulatie en de respondent-validatie vormen een eerste stap om de betrouwbaarheid te vergroten. Zij vormen tevens een basis voor verdere generalisatie. De externe validiteit kan verder worden versterkt door verschillende soorten data en methoden te combineren, een aanzet voor een concept of theorie te geven en specifieke aanbevelingen te doen voor verder onderzoek. Wat de validatie betreft, is steeds van peer-debriefing gebruik gemaakt ter controle van interpretaties (Ezzy 2002, 65). Respondent-validatie is waar mogelijk toegepast, omdat deze op de juistheid van de unieke beleving van een respondent duidt. Dit kan echter ook tot conflicterende perspectieven leiden of achteraf de geïnterviewde persoon in een ongunstig daglicht stellen (Weiss 1994, 147-150, Leydesdorff 2004, 43-79). Tijdens zeer vertrouwelijke interviews met 'hooggeplaatste' krijgsheren, militairen, diplomaten en politici doemde juist dit gevaar op. Zeker wanneer het controversiële uitspraken betrof of wanneer uit de herinnering van de geïnterviewde werd geput, is nadrukkelijk geprobeerd triangulatie toe te passen. Soms werd daarbij geconstateerd dat de persoonlijke beleving van de geïnterviewde afweek van het gangbare beeld.

Een ander aspect dat de validatie betreft, is de gedragssituatie: de bewustwording dat een onderzoeker invloed op het gedrag van een geïnterviewde kan hebben (Yin 2009, 109-113). Het bezoeken van een organisatie of van bepaalde personen, het houden van een gesprek en het terugkoppelen van uitkomsten door deze schriftelijk vast te leggen, zijn in feite interventies op zichzelf. Dat ik als onderzoeker me hiervan bewust moest zijn gold vooral tijdens het veldwerk als niet werd opgetreden als onderzoeker, maar als chef-staf en waarnemend commandant van het Provincial Reconstruction Team in Baghlan, in 2006, respectievelijk als militair-assistent van de directeur stabiliteit in Kaboel, in 2009. De functie van chef-staf en waarnemend commandant, en assistent van de directeur konden invloed hebben op het gedrag en de woorden van de geïnterviewde. In de praktijk van het onderzoek is daarom pragmatisch omgegaan met de validiteitscriteria door weliswaar de kwalitatieve eisen van wetenschappelijk onderzoek en bewijs voor ogen te houden, echter zonder dat dit tot een methodologisch keurslijf zou leiden.

De interviews met hooggeplaatsten leenden zich voor triangulatie vanwege het openbare karakter van hun functies, de beschikbaarheid van open bronnen – vooral na het openbaar

worden van een groot aantal documenten in de Afghan War Diary, 2004-2010 door Wikileaks en het ruimer voorhanden komen van onderzoeksjournalistieke reportages sinds Afghanistan onder president Obama hoge prioriteit heeft gekregen in het buitenlandsbeleid van de Verenigde Staten. In sommige gevallen waren memoires beschikbaar. Voor de interviews met minder hooggeplaatsten was triangulatie lastig. Een voorbeeld was het deelonderzoek dat naar krijgsheren werd verricht. Vanwege de band die tijdens het onderzoek en de professionele werkzaamheden met een aantal van hen werd opgebouwd, werd inzicht verkregen in de machtspolitieke praktijken op lokaal, provinciaal, regionaal en nationaal niveau en de motivatie van sommigen om steeds meer macht naar zich toe te trekken. Triangulatie van deze informatie was moeilijk. Bovendien was het van belang om de bronnen te beschermen, te meer indien geïnterviewden daar impliciet om vroegen of omdat publicatie van de informatie belastend voor de betrokkenen zou kunnen zijn. Voor documenten en bronnen waarvan de herkomst vanwege geheimhoudingsclausules niet vermeld mag of kan worden, geldt in feite hetzelfde.

2.3 Opzet van het onderzoeksverslag

In het volgende hoofdstuk wordt een schets gegeven van de Afghaanse staat. Dit hoofdstuk gaat vooral over de context waarin het Afghaanse staatsvormingsproces zich afspeelt. Het hierop volgende, vierde, hoofdstuk draagt aan de context bij door nader in te gaan op eerdere ervaringen met staatsvorming in Afghanistan. In dit hoofdstuk ligt de nadruk op de evolutie van de Afghaanse staat in de periode 1992 tot 2001. Hier worden de fragiliteit van de staat en de mogelijkheden en beperkingen van een staatsvormingsproces vanuit historisch perspectief onderzocht. Op deze manier wordt een beeld geschetst van de uitdaging die de interveniënten eind 2001 te wachten stond. De ervaringen met staatsvorming van voor 1992 worden meer in detail besproken in bijlage A. In de vier hoofdstukken die volgen op de aldus geschetste context, wordt een antwoord gegeven op de hoofdvraag van het onderzoek – wat is de rol geweest van de gewapende interveniënt in het Afghaanse staatsvormingsproces sinds 2001? Deze hoofdstukken volgen de respectievelijke onderdelen van het onderzoeksontwerp dat is weergegeven in figuur 2.1: de interventie, het Bonn-proces, de eerste ambtstermijn van president Karzai en zijn tweede ambtstermijn tot medio 2011. Aan het einde van de conclusie is een epiloog gevoegd waarin de kansen en bedreigingen worden besproken van het Afghaanse staatsvormingsproces en de rol van de interveniënt na 2014 – het jaar waarin conform de Afghanistan-strategie van president Obama, zoals hij die op 1 december 2009 presenteerde, de gewapende interveniënt zich grotendeels zal hebben teruggetrokken.

